

Нормативно-правові аспекти ідентифікації, паспортизації та реєстрації потенційно небезпечних об'єктів в Україні

зрік в Україні сталося 149 надзвичайних ситуацій (для порівняння в 2015 – 148). Із них – 56 техногенного характеру. Кількість НС техногенного характеру зменшилася на 11%, проте число постраждалих збільшилося до 8%. Розподіл НС техногенного характеру за видами у 2016 році, представлений на рис., характеризується значною кількістю пожеж та вибухів – 36, аварій на транспорті – 11.

Статистичні дані доводять: показники ризиків виникнення НС техногенного характеру залишаються високими, а саме – 5×10^{-3} , оскільки є наслідками непередбачуваних обставин, що виникають в процесі виробничої діяльності суб'єктів господарювання, можуть бути спричинені низьким рівнем техногенної безпеки, порушенням умов безпечної експлуатації, іншими факторами антропогенних і зовнішніх впливів на техногенну сферу.

в Україні впроваджують низку механізмів, які реалізують у правовому полі на відповідних нормативних засадах, а саме: ідентифікація ПНО та ОПН, їхня паспортизація й декларування, реєстрація та ін. Зокрема, паспортизацію ПНО й небезпечних територій здійснюють для забезпечення їх державного обліку й відповідно внесення до переліків ПНО, затверджених комісіями з питань ТЕБ та НС на підставі ідентифікації джерел НС і чинників безпеки.

Ідентифікації згідно з п. 7. «Положення про паспортизацію потенційно небезпечних об'єктів», затвердженого наказом МНС України від 18.12.2000 № 338 (в редакції від 12.09.2005), зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 24.01.2001 р. за № 62/5253, підлягають усі об'єкти господарської діяльності, розташовані на території України й перебувають у державній, колективній або приватній власності

Порядок проведення реалізують згідно з Методикою ідентифікації потенційно небезпечних об'єктів, затвердженою наказом МНС від 23.02.2006 р. № 98, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 20.03.2006 р. за № 286/12160.

Обов'язки за проведення ідентифікації у визначені терміни покладають на відповідальних осіб ПНО. Центральні та місцеві органи виконавчої влади, органи місцевого самоврядування, територіальні та місцеві органи державного нагляду в сфері ЦЗ сприяють їм в організації й проведенні ідентифікації ПНО в повному обсязі та контролюють додержання встановлених вимог.

Об'єкт ідентифікують як ПНО за наявності у його складі хоча б одного джерела безпеки, яке може спричинити НС об'єктового, місцевого, регіонального або державного рівнів.

Процедура ідентифікації відбувається за такими етапами:

вибір кодів НС, виникнення яких можливе на об'єкті господарської діяльності, згідно з ДК 019:2010 Класифікатором надзвичайних ситуацій;

аналіз показників ознак НС, вибраних на попередньому етапі, та визначення їх порогових значень із використанням Класифікаційних ознак надзвичайних ситуацій, затверджених наказом МНС від 12.12.2012 №1400;

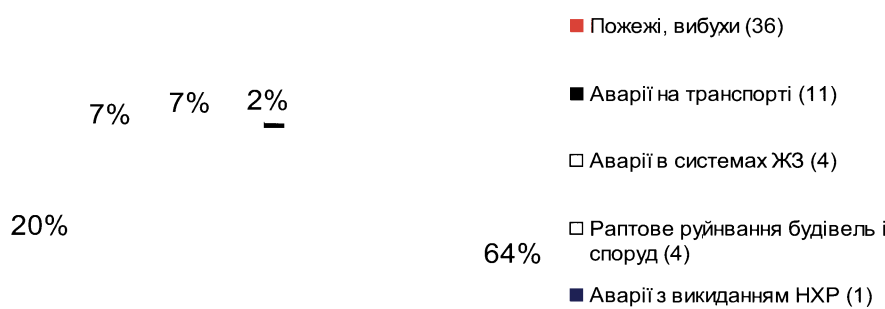
аналіз виявлення джерел безпеки, які за певних умов (аварії, порушення режиму експлуатації, виникнення природних небезпечних явищ тощо) можуть стати причиною виникнення НС (перелік основних джерел безпеки ПНО наведений у додатку 2 до пункту 13 Методики);

визначення видів безпеки для кожного з виявлених джерел безпеки з використанням додатка 3 до пункту 13 Методики;

визначення переліку небезпечних речовин, що використовують на об'єкті господарської діяльності, їх кількості та класу безпеки за допомогою нормативних документів у сфері визначення небезпечних речовин;

проведення на підставі отриманих даних оцінки зони поширення НС, яку

Розподіл кількості НС техногенного характеру у 2016 році за видами

Значною мірою рівень техногенної безпеки залежить від стану потенційно небезпечних об'єктів (ПНО) та об'єктів підвищеної безпеки (ОПН), кількість яких, за даними державного реєстру ПНО та ОПН, становлять відповідно майже 24000 та 6000 об'єктів.

Потенційно небезпечний об'єкт, на якому використовують або виготовляють, переробляють, зберігають чи транспортують небезпечні речовини, біологічні препарати, а також інші об'єкти, що за певних обставин можуть створити реальну загрозу виникнення аварії.

З метою здійснення регулювання безпеки в НС, зокрема, за складовою запобіган-

юридичних чи фізичних осіб, а також інші об'єкти, визначені комісіями з питань ТЕБ та НС або відповідними центральними й місцевими органами виконавчої влади.

Алгоритм проведення державного обліку ПНО здійснюють наступним чином.

Крок перший: проведення ідентифікації ПНО.

Ідентифікація ПНО полягає у виявленні на об'єктах господарської діяльності джерел і чинників безпеки, які здатні за негативних обставин (аварія, стихійне лихо тощо) ініціювати виникнення НС, а також в оцінці максимального рівня можливих НС.

Ідентифікацію ПНО здійснюють за територіальним і галузевим принципом.

можуть ініціювати кожна з виявлених джерел небезпеки за допомогою Методики прогнозування наслідків впливу (викиду) небезпечних хімічних речовин під час аварій на промислових об'єктах і транспорті, затвердженої наказом МНС України, Мінагрополітики України, Мінекономіки України, Мінекоресурсів України від 27.03.2001 № 73/82/64/122, зареєстрованого у Мін'юсті України 10.04.2001 за N 326/5517;

прогнозування оцінки можливих наслідків НС для кожного з джерел небезпеки (кількість загиблих, постраждалих, тих, яким порушено умови життєдіяльності, матеріальні збитки) з використанням Методики оцінки збитків від наслідків незвичайних ситуацій техногенного і природного характеру, затвердженої постановою Кабінету Міністрів України від 15.02.2002 р. № 175 (зі змінами в редакції від 04.06.2003);

встановлення максимально можливих рівнів НС для кожного з джерел небезпеки згідно з Класифікацією незвичайних ситуацій техногенного та природного характеру за їх рівнями, затвердженої постановою Кабінету Міністрів України від 24.03.2004 р. №368 (зі змінами в редакції від 11.06.2013);

визначення державних (галузевих) реєстрів (кадастрів), в яких зареєстровано або необхідно зареєструвати об'єкт господарської діяльності з використанням Переліку затверджених державних (галузевих) реєстрів України для обліку небезпечних об'єктів, наведеного у додатку Методики;

визначення відповідності об'єкта діючим нормативно-правовим актам у сфері визначення небезпечних об'єктів, наведенох у пунктах 14 та 15 Методики.

Об'єкт господарської діяльності визнається ПНО за умови:

наявності в його складі хоча б одного джерела небезпеки, здатного ініціювати НС місцевого, регіонального або державного рівня;

наявності на об'єкті джерел небезпеки у відповідності до переліку основних джерел небезпеки, які притаманні ПНО (додаток 2 Методики);

підпаданню під дію нормативно-правових актів: постанов Кабінету Міністрів України від 11.07.2002 р. №956 «Про ідентифікацію та декларування безпеки об'єктів підвищеної небезпеки»; від 15.10.2003 р. № 1631 «Про затвердження переліку об'єктів, машин, механізмів, устаткування підвищеної небезпеки»;

від 27.07.1995 р. № 554 «Про затвердження переліку видів діяльності та об'єктів, що становлять підвищену екологічну небезпеку»; від 06.05.2000 р. № 765 «Про затвердження переліку особливо небезпечних підприємств, припинення діяльності яких потребує проведення спеціальних заходів щодо запобігання заповіданню шкоди життю та здоров'ю громадян, майну, спорудам, навколишньому природному середовищу»; від 04.08.2000 р. № 1214 «Про затвердження переліку об'єктів та окремих територій, які підлягають постійному та обов'язковому на договірних умовах обслуговуванню державними аварійно-рятувальними службами».

Ідентифікація вважається завершеною після здійснення Повідомлення про результати ідентифікації. Об'єкт господарської діяльності, який за результатами ідентифікації не підпадає під вищезазначені вимоги, не визнається ПНО.

Крок другий: повідомлення про результати ідентифікації ПНО.

За результатами ідентифікації ПНО складають Повідомлення щодо визначення ПНО. Розділи повідомлення про результати ідентифікації заповнюють керівники та інженерно-технічний склад підприємства згідно з Методикою та погоджують місцеві органи державного нагляду в сфері цивільного захисту.

Повідомлення про результати ідентифікації щодо визначення потенційної небезпеки надають до місцевого органу державного нагляду в сфері цивільного захисту для узагальнення результатів проведення ідентифікації та внесення об'єкта до переліку ПНО відповідної адміністративної території.

Форма Повідомлення представлена в таблиці.

Один примірник Повідомлення про результати ідентифікації щодо визначення потенційної небезпеки залишають на підприємстві, другий надають місцевому органу державного нагляду в сфері ЦЗ для організації обліку й планових перевірок ПНО.

Місцеві органи державного нагляду у сфері ЦЗ на основі отриманих Повідомлень про результати ідентифікації щодо визначення потенційної небезпеки складають та щороку уточнюють переліки потенційно небезпечних об'єктів і до 1 жовтня поточного року подають їх до відповідного територіального органу державного нагляду в сфері ЦЗ

Крок третій: формування переліків ПНО.

Місцеві органи державного нагляду в сфері ЦЗ на основі отриманих Повідомлень про результати ідентифікації щодо визначення потенційної небезпеки складають та щороку уточнюють переліки ПНО

ПОВІДОМЛЕННЯ про результати ідентифікації щодо визначення потенційної небезпеки		
(повна назва об'єкта господарської діяльності)		
1. ДОВІДКОВІ ДАНІ		
1.	Місцезнаходження об'єкта	
2.	Місцезнаходження юридичної особи / місце проживання фізичної особи, відповідальної за ПНО/	
3.	Підпорядкованість (за наявності)	
4.	Код діяльності (КВЕД)	
5.	Ідентифікаційний код (ЄДРПОУ)	
6.	Форма власності	
2. ЗАГАЛЬНІ ДАНІ		
1.	Вартість основних виробничих фондів, млн. грн	
2.	Площа підприємства, тис. кв.м	
3.	Санітарно-захисна зона, м	
4.	Загальна кількість працівників, осіб	
5.	Рік уведення в експлуатацію	
3. ВІДОМОСТІ ПРО ВНЕСЕННЯ ДО ДЕРЖАВНИХ (ГАЛУЗЕВИХ) РЕЄСТРІВ (КАДАСТРІВ)		
N з/п	Найменування державного (галузевого) реєстру (кадастру)	Реєстраційний номер

ЗВОРотНА СТОРОНА ФОРМИ ПОВІДОМЛЕННЯ

4. ВИЯВЛЕНІ ДЖЕРЕЛА НЕБЕЗПЕКИ					
N з/п	Найменування джерела небезпеки	Вид небезпеки	Код можливих НС	Рівень можливих НС	
1.					
Загальна кількість джерел небезпеки			Максимально можливий рівень НС		
5. ВИСНОВОК ЗА РЕЗУЛЬТАТАМИ ПРОВЕДЕНОЇ ІДЕНТИФІКАЦІЇ:					
(повна назва об'єкта господарської діяльності)					
визнано (не визнано) потенційно небезпечним об'єктом					
6. ОСОБИ, ВІДПОВІДАЛЬНІ ЗА РЕЗУЛЬТАТИ ПРОВЕДЕНОЇ ІДЕНТИФІКАЦІЇ					
N з/п	Найменування організації	Посада	Прізвище, ім'я та по батькові	Підпис	Дата
ЗАТВЕРДЖУЮ Керівник			УЗГОДЖЕНО Державний інспектор з нагляду у сфері ЦЗ		
(Дата, підпис) (ПІВ) МП			(Дата, підпис) (ПІВ) МП		

і до 1 жовтня подають їх до відповідного територіального органу державного нагляду в сфері ЦЗ.

Він формує перелік ПНО окремої області (регіону) й щороку до 1 листопада подає його на затвердження до відповідної комісії з питань ТЕБ та НС. Затвержені переліки ПНО направляють до Державного департаменту СФД та органів державного нагляду в сфері техногенної безпеки.

Галузеві переліки ПНО складають відповідні центральні органи виконавчої влади й щорічно до 1 грудня надають їх до Державного департаменту СФД та органів державного нагляду

Крок четвертий: проведення паспортизації ПНО.

Паспортизації підлягають об'єкти, які, за результатами проведення ідентифікації, визнані як потенційно небезпечні. Паспортизація ПНО є процедурою підготовки й надання паспорта ПНО на основі даних проведеної ідентифікації об'єкта господарської діяльності.

Вимоги до проведення паспортизації не поширюються на рухомі транспортні засоби, які перевозять НХР.

Паспортизацію ПНО проводять один раз на п'ять років. Територіальний орган державного нагляду в сфері ЦЗ та техногенної безпеки готує розпорядчий документ щодо проведення паспортизації ПНО, а також організовує контроль за станом паспортизації ПНО.

Порядок проведення паспортизації: адміністрація ПНО або відповідальна особа ПНО заповнює вста-

новлену форму паспорта та подає її до інституту мікрографії державного департаменту страхового фонду документації Державної архівної служби України. Форма паспорта знаходиться на сайті НДІ мікрографії, а також її розміщують на офіційному сайті ДСНС України;

-форма паспорта ПНО повинна відповідати виду господарської діяльності окремого об'єкта (1НС – підприємство, 2НС – вугільна шахта, 3НС – гідротехнічний об'єкт, 4НС – кар'єр, 5НС – автотранспортна станція, 6НС – сухопутний тунель, 7НС міст, віадук, шляхопровід, 8НС - залізнична станція, 9НС – магістральний трубопровід, 9аНС – відгалуження від магістрального трубопроводу);

-паспорт ПНО заповнюють державною мовою з обов'язковою вказівкою повної офіційної й скороченої назв об'єкта із додержанням вимог щодо чіткості заповнення та однозначного тлумачення наведеної інформації;

-паспорт ПНО має бути заповнений у повному обсязі (усі графи) і завірений підписом керівника й печаткою;

-відповідальна особа ПНО у тридцятиденний термін після отримання акта (розпорядчого документа) територіального органу державного нагляду в сфері ЦЗ та техногенної безпеки або відповідного центрального органу виконавчої влади щодо проведення паспортизації ПНО подає до місцевого органу державного нагляду в сфері ЦЗ та техногенної

безпеки оформлений паспорт ПНО на машинному та паперовому носіях. Копію паспорта ПНО залучають до наглядової справи.

Крок п'ятий: проведення реєстрації ПНО в державному реєстрі

Адміністрація НДІ мікрографії у відповідності до отриманих паспортних даних проводить реєстрацію об'єкта в державному реєстрі ПНО, суб'єктам господарювання направляє повідомлення про реєстрацію, надає реєстраційні номери та видає Свідоцтво про реєстрацію ПНО.

У разі будь-яких змін у технічному стані або у виробничій діяльності ПНО, які призведуть до зменшення або збільшення його потенційної небезпеки й уплинуть на показники паспорта ПНО, адміністрація підприємства зобов'язана в письмовій формі повідомити НДІ мікрографії, а також внести зміни до паспорта ПНО в десятиденний термін.

Таким чином, процедури з ідентифікації, паспортизації ПНО й створення Державного реєстру – важливі складові з організації національної безпеки в умовах мирного часу, зокрема, в частині обліку всіх потенційно небезпечних джерел НС державного та регіонального масштабів, збору, накопичення, систематизації, збереження та відновлення формалізованої інформації про паспортизовані ПНО, а також оперативної видачі її за заявками користувачів [1]. На основі паспортних даних суб'єкти господарювання ПНО готують заходи з попередження виникнення можливих НС техногенного характеру, аби зменшити ризик їх виникнення та наслідки від них.

ВИКОРИСТАНА ЛІТЕРАТУРА

1. О.П. Михайлюк, В.В. Олійник; А.О. Михайлюк *Ідентифікація об'єктів підвищеної небезпеки. Навчально-методичний посібник. Харків.2007. – С.50.*

Олег ГУДОВИЧ,

к.т.н., доцент, с.н.с., доцент кафедри управління у надзвичайних ситуаціях

ІДУЦЗ,

Василь ТИЩЕНКО,

к.держ.упр., доцент кафедри профілактики пожеж та безпеки життєдіяльності населення ІДУЦЗ,

Валерій МАЗУРЕНКО,

к.військ.н.,доцент, проф. кафедри управління в надзвичайних ситуаціях

ІДУЦЗ.